
D.r. se. Željko Radić, viši asistent
Pravni fakultet u Splitu

**Božidar Latković, LA BULA AUREA DE 1242
Gradec - Origen Medieval de Zagreb
ZLATNA BULA IZ 1242. Gradec -
srednjovjekovno porijeklo Zagreba**

Radovi iz hrvatske pravne povijesti prava su rijetkost na španjolskom govornom području. To vrijedi ne samo za Španjolsku u užem smislu, nego i za latinoameričke zemlje španjolskog izričaja u kojima je prisutnost hrvatskog etničkog elementa manje ili više zapažena. Knjiga zaslužnog argentinskog pravnog povjesničara hrvatskih korijena Božidara Latkovića, pisana dvojezično kao što implicira i njezin naslov *La Bula Aurea de 1242: Gradec - Origen Medieval de Zagreb / Zlatna bula iz 1242: Gradec - srednjovjekovno porijeklo Zagreba*, vrijedan je doprinos nastojanjima da se spomenuta praznina barem donekle sanira. Sad već devedesetpetogodišnji dr. Latković dugo se i ustrajno bavi promicanjem pravne prošlosti naroda kojega je i sam izdanak. Autor je, između ostaloga, i monografija o *Vinodolskom zakonu te Poljičkom i Dubrovačkom statutu*.¹

Knjižica na koju smo ovdje usredotočili našu pozornost, točnije njezin autorski dio, sastoji se od uvoda i šest poglavlja nejednake duljine i bez jedinstvene numeracije.

U uvodnom dijelu autor upozorava na različitost pravnih tradicija naših priobalnih i kontinentalnih gradova koja se u krajnjoj liniji može svesti na opreku između komunalnih statuta i vladarskih privilegija, kojih je *Zlatna bula* Bele IV. iz 1242. godine tipičan predstavnik. No kasnije će i sam podsjetiti na uvid akademika Margetića da su razlike između tih dviju tradicija zapravo manje nego što se na prvi pogled čini, odnosno da utjecaj pravnih shvaćanja dalmatinskih gradova na pravne ustanove zagrebačkog Gradeca, kojemu su pogodovali i jaki odnosi središnje Dalmacije s hrvatsko-ugarskom vladarskom dinastijom, nipošto nije zanemariv.

U prvom poglavlju, koje je razmjerno najopsežnije, pregnantno su izložene glavne odrednice šire hrvatske državnopravne povijesti u rasponu od doseljenja i početaka državnosti do raspada Habsburške Monarhije. Iako izlaganje slijedi kronološki obrazac, ono se ne iscrpljuje u pukom nabranju pravnohistorijskih činjenica, nego je problemski zaokupljeno bitnim pitanjima nacionalnog državnopravnog razvoja. Autor ne propušta upozoriti da su mnoga od iznesenih pitanja još uvijek izvor brojnih kontroverzi, primjerice pitanje vremena i okolnosti doseljenja Hrvata, prirode državnopravnih veza s Ugarskom i tome slično. Pritom se ograničava na navođenje oprečnih mišljenja o pojedinom pitanju, ne opredjeljujući se za neko od njih. S obzirom na temu i svrhu ovog djela, takav je autorov pristup zapravo posve opravdan.

---

¹ A setecientos años de la creación de la Ley de Vinodol, *Studia Croatica*, vol. 110, Buenos Aires, 1988; Estatuto de Poljica, Buenos Aires, 1995; Estatuto de Dubrovnik, Buenos Aires, 2000.

Predmet je drugog poglavlja fizički i institucionalni profil samoga Gradeca, ili konkretnije njegov postanak, ustrojstvo, podrijetlo i položaj njegovih stanovnika, komunalne prilike i brojna druga pitanja. Posebno je pomno prikazan slojeviti odnos Gradeca kao kraljevskog slobodnog grada s obližnjim Kaptolom, odnosno biskupskim gradom Zagrebom, s kojim se vladarskom odlukom 1850. godine stopio u jedinstveni grad pod zajedničkim imenom Zagreba, čuvajući u današnjem nazivu Gornji grad reminiscenciju na doba svoje posebnosti.

Slijedeće, treće poglavlje bavi se formalnom, sadržajnom i poredbenom raščlambom *Zlatne bule* iz 1242. godine. Nešto širi prostor posvećen je analizi pravnih normi - kojima je zagrebačka *Zlatna bula* neusporedivo bogatija od bilo kojega drugog našeg gradskog privilegija, po čemu se gotovo približava komunalnim statutima - te njezinoj usporedbi sa drugim sličnim dokumentima, u prvom redu s privilegijima Beča i Pešte. Zagrebačka *Zlatna bula* svakome je od tih dvaju dokumenata u nekim svojim aspektima slična, ali i različita od njih, što obezvrjeđuje pretpostavku da su jedan ili drugi mogli poslužiti kao predložak pri njezini sastavljanju.

Četvrto je poglavlje tek kratka naznaka o transkripciji i prijevodu *Zlatne bule*. Između dvanaest različitih transkripcija, naš se autor odlučio za inačicu Z. Tanodija iz 1945. godine koja se u literaturi i inače smatra najprihvatljivijom.

Paralelni španjolski i hrvatski prijevod Bule sadržani su u petom, a njezin latinski tekst u šestom poglavlju Latkovićeve knjige.

Knjiga je popraćena i prigodnim slovima prof. dr. se. Berislava Pavišića kao predstavnika i pročelnika jednoga od izdavača, Zavoda za kaznene znanosti Mošćenice, Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci² na početku, te argentinskog odvjetnika Silvija Rajmana na kraju. O samom autoru toplim je riječima u predgovoru pisala politologinja iz Buenos Airesa Mirka Seitz.

Konačno, tekstualni dio upotpunjenje i odabranim slikovnim priložima koji svojim sadržajem prate koncepciju knjige i svakako doprinose njezinoj privlačnosti.

Da zaključimo, knjiga dr. Božidara Latkovića nudi konciznu ali zaokruženu sliku grada Zagreba u pravno-povijesnom svijetlu. Ona uzima u obzir najnovije spoznaje hrvatske historiografije, naročito uvide najplodnijega našega pravnog povjesnika, akademika Luje Margetića, koji se i sam zauzeo za njezino objavljivanje te preuzeo troškove tiskanja knjige, čime se iskazao ne samo kao istraživač, već i kao historiografski animator i sponzor. Pisana razumljivo i pristupačno, ali i s istinskim razumijevanjem naslovne materije, knjiga će podjednako dobro služiti zainteresiranim nevjekama i stručnjacima obaju jezika, hrvatskoga i španjolskog.